

ДО
СА "Д.А. ЦЕНОВ"- СВИЩОВ
Катедра „Финанси и кредит“

СТ А Н О В И Щ Е

От: Доц. д-р Силвия Трифонова, катедра „Финанси“,
Финансово-счетоводен факултет, УНСС, София,
научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит
и застраховка“

Относно: Дисертационен труд на тема „Проблеми на финансовия
мениджмънт в сектор „бързи кредити“ (по примера на
България и Румъния)“, изготвен от докторант Ивайло
Николаев Маринов, № D020217142, докторска програма
„Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“
(Финанси)“, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов.
Научен ръководител: проф. д-р Андрей Захариев.

1. Основание за изготвяне на становището

Рецензията е изготвена на основание Заповед № 358 на Ректора на СА „Д.
А. Ценов“ от 30 април 2019 г. за откриване на процедура и утвърждаване
на научно жури по откритата процедура по публична защита на дисерта-
ционен труд на тема „Проблеми на финансовия мениджмънт в сектор
„бързи кредити“ (на примера на България и Румъния)“, разработен от
докторант Ивайло Николаев Маринов, D020217142 за придобиване на
образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление
3.8. „Икономика“ по докторска програма „Финанси, парично обръщение,
кредит и застраховка“ (Финанси).

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Актуалност на изследването

Дисертационният труд на Ивайло Маринов е посветен на тема с безспорна
актуалност, а именно – развитието на сектор „бързи кредити“, който е

специфичен и бързо развиващ се сегмент на финансови услуги, отличаващ се с изпреварващи за регулаторните рамки ефекти и особености.

Интерес представлява акцентът, който поставя докторанта в изследването, а именно: проблемите на финансовия мениджмънт в сектора „бързи кредити“ в България и Румъния като двойка страни от вълната на разширяване на ЕС от 2007 г.

Изследването на докторанта е навременно и ценно, както за академичните среди, така и за полиси-мейкърите, отговори за формулирането и провеждането на съвременната банкова и финансова политика в двете разглеждани държави.

Цел, задачи, обект и предмет на изследването

Основната цел на дисертационния труд е „чрез анализ и оценка на регулаторната рамка и тенденциите в България и Румъния да се идентифицират проблемите и предложат решения за прилагане на модели за финансов мениджмънт на компании в сектора за „бързи кредити“, осигуряващи дългосрочна рентабилност и нарастване на акционерното богатство“ (стр. 8 на дисертационния труд).

Авторът дефинира и 3 изследователски задачи, а реализирането им задава и основните приноси на изследването. Задачите на изследването (стр. 8-9) са, както следва:

1. Да се анализират теоретичните изследвания, терминологичните особености и регулаторната рамка като се идентифицират проблемите за потребителско кредитиране в небанковия сектор чрез „бързи кредити“ с провеждане на международен сравнителен анализ и извеждане на тенденции за България и Румъния.
2. Да се аргументира теоретично и предложи концептуален бизнес модел за финансов мениджмънт на компании с национална и наднационална зона за оперативна активност в сектор „бързи кредити“ с обосновка на решения по проблемите на финансовия мениджмънт в сектора, базирани върху правилата за управление на паричните потоци.
3. Да се апробира модела за финансов мениджмънт с тестване на резултати в България и Румъния, вкл. пазарен анализ и средносрочни прогнози за развитие, и да се предложи обогатяване на технологията за оперативно управление на решенията за предоставяне на „бързи кредит“ чрез профилирани за сектора клиентски „скоринг“ модели.

Обектът и предметът на изследването също са дефинирани в увода на дисертационния труд (стр. 7 на труда).

Обект на изследването е сектор „бързи кредити“, а предмет на изследването са проблемите при изграждането и апробирането на модел за

финансов мениджмънт” на компания в сектор „бързи кредити” за оперативно действие в България и Румъния.

Целта, обхватът и задачите позволяват на автора да формулира и следната изследователска теза на труда (стр. 8 на труда): „Експанзията в сектор „бързи кредити” е функция на успешното решаване на проблемите при изграждането и апробирането на бизнес модели за финансов мениджмънт на компании с национална и наднационална (България и Румъния) зона за оперативна активност в условия на растящи регулаторни изисквания при кредитирането от страна на конкурентните банкови институции, пренасочващо клиенти към сектора, които се отличават с високи показатели за риск/възвращаемост”.

Методологията на проведеното дисертационно изследване включва традиционни научноизследователски методи като теоретико-мегалонологичен анализ и емпиричен анализ. Докторантът използва и системен подход, сравнителен анализ, метод на анализа и синтеза, индуктивен и дедуктивен метод, скоринг моделиране, критичен анализ и др. Емпиричните изследвания са извършени в среда MS Excel.

За постигане на поставените цели и задачи, в дисертационното изследване е поставен акцент върху разработването на авторов бизнес модел за финансов мениджмънт на компании с национална и международна оперативна активност в сектор „бързи кредити”, базирани върху правилата за управление на паричните потоци.

В дисертационния труд е използван подходящ графичен и табличен инструментариум.

За постигането на поставените цели и задачи на изследването докторантът е ползвал множество български и чуждестранни източници и публикации по темата, и е проучил опита на компаниите, работещи в сектор „бързи кредити” в България и Румъния.

Структура на дисертационния труд

Дисертационният труд има класическа структура, състояща се от въведение, изложение, включващо три глави, заключение, списък на използваната литература и 3 приложения. Дисертационният труд е в общ обем от 220 страници.

В подкрепа на изложението са представени общо 46 фигури и 22 таблици.

Цитираните източници в библиографията са общо 82 на брой (в т.ч. 46 на английски език).

Въведението на дисертационния труд разглежда актуалността, изследователската теза, обектът и предметът на изследването, целите и задачите на труда, хипотезите на труда и ограниченията на анализа.

Първа глава на дисертационния труд е посветена на теоретичните основи, регулаторната рамка и актуалните проблеми в сектор „бързи кредити“. В тази връзка е направен задълбочен литературен преглед на съществуващите основни литературни източници по проблематиката на микрофинансовите институции и сектора „бързи кредити“. В тази глава е направена систематизация и обобщение на развитието на „бързите кредити“ с акцент върху България и Румъния в периода преди и след приемането им в ЕС. Изведени са регулаторните фактори и предизвикателства при експанзията на българско дружество за „бързи кредити“ на румънския пазар.

Втора глава на дисертационния труд е посветена на методиката и методологията на управлението на паричните потоци в сектор „бързи кредити“. Анализът и оценката на паричните потоци като систематика, специфика и обхват са явяват територия за идентифициране на проблемите на финансовия мениджмънт в сектор „бързи кредити“. Основа за това е връзката на паричния поток с баланса и печалбага от отчета за приходите и разходите на небанковите финансови институции за бързи кредити (НФИБК).

В третата глава на дисертационния труд е разработен авторов модел за финансов мениджмънт на компания за бързи кредити и е направена оценка и тестване на постигнатите чрез този модел резултати в България и Румъния. За целта е направен пазарен анализ и са изведени средносрочни прогнози за развитие на основни финансови и макроикономически показатели в България и Румъния. Докторантът е предложил начини за обогатяване на технологията за оперативното управление на решенията за предоставяне на „бързи кредит“ чрез профилирани за сектора клиентски „скоринг“ модели.

Основно място в тази глава на дисертационния труд логично заема анализът на резултатите от проведеното скоринг моделиране. Тръгвайки от проучването на управленското структуриране на дружество за бързи кредити и на кадровото осигуряване в сектора, докторантът правилно акцентира върху избора и систематизирането на входни независими променливи в „скоринг“ модела за оценка на риска от неплащане в сектор „бързи кредити“ и определянето на теглови стойности на променливите. Поради това е изведен и оценен ключовият показател вероятност от неплащане (PD) в методиката на „скоринг“ модела. Представени са три

варианта на решения: бързият кредит се разрешава; бързият кредит се отхвърля; бързият кредит може да се одобри с риск.

На базата на проведения задълбочен анализ, придружен с множество таблици и графики, са оценени позитивните ефекти от прилагането на „скоринг“ модел за финансово управление на решенията за кредитиране, базиран върху оценяване кредитоспособността на клиента и неговия риск от неплащане на отпуснат бърз кредит. Изследването дава възможност да се генерират полезни практико-приложни изводи относно перспективите за финансовия мениджмънт на НФИБК в Румъния и България, и да се дадат насоки за трансгранична експанзия на българска компания за бързи кредити в Румъния.

В заклучението на труда са систематизирани и обобщени основните изводи, реализирани от проведеното научно изследване.

Отчитам степента на изпълнение на поставените научни цели и задачи, и на формулираната изследователска теза. Оценявам по достойнство и направените в заключението изводи, които са базирани на резултатите от анализа и изразяват собствената позиция на автора.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Дисертационният труд на докторанта Ивайло Николаев Маринов съдържа важни научни и научно-приложни приноси, които са посочени в автореферата и справката за приносните моменти. Считаю обаче, че някои от приносите имат характер по-скоро на изследователски резултати, а други могат да бъдат обединени и обобщени.

Ето защо по мое мнение могат да се открият следните четори основни приносни моменти на дисертационния труд:

1. Обогаляване на съществуващите научни знания относно развитието на сектор „бързи кредити“ като специфична форма на потребителско кредитиране, и регулаторните фактори, ползи и предизвикателства при експанзията на българско дружество за „бързи кредити“ на румънския пазар предвид на значително по-големия икономически мащаб на Румъния и по-големия брой потенциални клиенти.
2. Обогаляване на съществуващите научни знания относно дейността на микрофинансовите небанкови институции, чиито правила и процедури са подчинени на национални регулации и създават пазарна ниша, производна на банковото потребителско кредитиране, но намираща пазарно търсене под формата на кредитни продукти с потребителски предимства, независимо от конкуренцията на търговските банки.

3. Изведени са специфичните особености на бизнес модела на компаниите, работещи в сектор „бързи кредити“ в България и в Румъния, свързани с мащаба и структурата на икономиката (пазарни фактори), с различията по отношение на регулаторната рамка (регулаторни предизвикателства), и с ориентацията на клиентите към търсене на „бързи“ кредити като размер, срок и поносимо ниво на годишен процент на разходите (ГПР).
4. Предложена и апробирана авторова методика за оценка на вероятността от неплащане на бързи кредити чрез разработен и приложен „скоринг“ модел за финансово управление на решенията за кредитиране в сектор „бързи кредити“, базиран върху оценяване кредитоспособността на клиента и итеративно адаптиращ се към клиентската база.

4. Оценка на публикациите по темата и на автореферата

Докторантът е представил 6 публикации по темата на дисертацията, които са свързани с различни нейни аспекти, а именно:

- 1 студия, публикувана в списание „Народностопански архив“, Свищов, 2019 г.
- 1 статия, публикувана в Годишен алманах Научни изследвания на докторанти, Свищов, 2017 г.
- 4 доклада, изнесени на научни форуми, както следва: на една научно-практическа конференция с международно участие, 2018 г., на една научно-практическа конференция за студенти и докторанти, 2019 г. и публикувани в два сборника с научни доклади, съответно през 2015 г. и 2018 г.

Авторефератът към дисертационния труд е подготвен в съответствие с общоприетите изисквания и отговаря на съдържанието на изследването, представено в труда. Самооценката на научните приноси отговаря на действителните постижения на докторанта.

5. Бележки и въпроси

Към дисертационния труд на докторанта имам само две дребни *бележки*:

- Както вече посочих, някои от посочените научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд на докторанта имат характер по-скоро на резултати от изследването, отколкото на съществени научни постижения за създаване на нови или за обогатяване на вече съществуващите научни знания в банковата сфера.

- На много места в труда има повторения на застъпени тези и постановки, а така също е нужна и цялостна стилова и граматическа редакция на текста.

Смятам, че по време на публичната защита докторантът може да вземе отношение по следните *въпроси*:

1. Как бихте оценили като цяло предприетата от септември 2017 г. политика на Централната банка на Румъния за засилване на регулациите за небанковите институции в страната и в частност определянето на лихвени тавани по лихвените проценти, които НФИБК могат да начисляват към своите клиенти? Тези регулации засягат няколко небанкови финансови институции в страната. Интересно е как те се отразяват конкретно върху дейността на компаниите, опериращи в сектор „бързи кредити“ в Румъния?
2. На тази основа кои са основните проблеми и предизвикателства, които могат да се изведат и формулират за сегашното състояние на банковия сектор в Румъния като цяло и по какви начини те биха могли да се преодолеят?

Посочените от мен бележки и въпроси ни най-малко не променят положителното ми отношение към качествата на дисертационния труд.

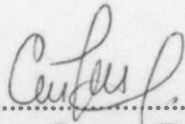
6. Заключение

На основата на всичко гореизложено може да бъде направен извода, че докторанта Ивайло Николаев Маринов притежава много добра теоретична и практическа подготовка по темата на дисертацията, показва умение да идентифицира важни проблеми на методологическо, концептуално и приложно равнище, и да провежда самостоятелно научно изследване.

В труда са засегнати редица проблемни въпроси, на които са поднесени оригинални тези и новаторски теоретико-методологични постановки. Изложението е логически издържано и много добре аргументирано.

Въз основа на това изразявам своето категорично положително становище – „ЗА“ присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Ивайло Николаев Маринов по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси)”, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов.

22.05.2019 г.
София

Изготвил становище:
/доц. д-р Силвия Трифонова/